

FÅGLAR PÅ FREDRIKSDAL MUSEER och TRÄDGÅRDAR

våren/sommaren 2023

Gustaf Persson

Inledning och metodik

För sjunde året i rad genomfördes häckfågelinventering på Fredriksdal museer och trädgårdar i Helsingborg. Syftet var fortsatt att kartlägga fågelbeståndet, primärt för de häckande arterna, men också i ett försök att skapa en helhetsbild över områdets betydelse för fågellivet.

Under våren/sommaren gjordes sammanlagt 17 inventeringsbesök på Fredriksdal. (mars 2, april 3, maj 6 och juni 6). Vid varje inventeringstillfälle kartlades hela området och samtliga fåglar (revirhävdande, sjungande, varnande, bobyggande) noterades på en exakt eller något sånär exakt plats. Även rastande, födosökande, förbiflygande och sträckande fåglar antecknades för att få en komplett artlista. Allt eftersom inventeringen fortskred, noterades givetvis även resultaten av häckningarna – d.v.s. avkomman. För att fastställa antalet häckande arter och par, har revirkarteringsmetoden använts.

Resultat och diskussion

Under inventeringsbesöken noterades totalt 61 fågelarter på Fredriksdal, (vilket är något färre än genomsnittet för 2017-23, som ligger på 66 arter). Av dessa häckade 33 arter med sammanlagt 104 par, vilket är det lägsta antal par i den pågående inventeringsserien. (För statistik för samtliga inventeringsår se tabell 1 och 2 och diagram 1 och 2)

I år, liksom tidigare år, var ringduvan den art som häckade med flest antal par. 12 par i år, mot ett snitt på 15 par under inventeringsserien. Talgoxe häckade med 10 par – snitt 10 par, koltrast med 9 par – snitt 11 par, rödstjärt 7 par – snitt 12 par, svarthätta 7 par – snitt 9 par och blåmes häckade med 7 par – snitt 9 par.

En ny fågelart för Fredriksdal noterades under våren. Den 6 juni, under nationaldagsfirandet, hörde Christer Strid och Johan Thelander en sommargylling sjunga vid alkärret och därmed har totalt 114 fågelarter noterats på Fredriksdal genom åren. Och även bland de häckande arterna kunde en ny art noteras, nämligen stjärtmes, vars närvaro på Fredriksdal under våren placerade den i kategorin möjlig häckare.

Tittar man på helhetsbilden över samtliga häckande arter, ser resultaten dystra ut när det gäller antal häckande par. Samtliga regelbundet häckande arter, uppvisade lägre eller mycket lägre antal par än genomsnittet för de sju åren som inventeringar gjorts på Fredriksdal. Undantagen är de som normalt bara häckar med ett par, såsom t.ex rörhöna - och för talgoxe, vars antal par ligger i nivå med genomsnittet. (för resultat för samtliga arter och år se tabell 4).

Här ges så klart utrymme för spekulationer om anledningen till minskningen. Är detta lokalt, eller ser det likadant ut på andra håll med motsvarande habitat? Tyvärr finns inte, mig veterligt, motsvarande inventeringar gjorda under en följd av år de senaste åren som de på Fredriksdal, så jämförbara resultat med andra områden saknas.

Gråsparven

Det går knappast att sammanställa en sådan här redovisning utan att ta upp gråsparvens dramatiska och mycket oroande minskning på Fredriksdal. Gråsparven har gått från 35 häckande par år 2017 till endast ett par i fjol och ett i år och detta i en miljö som egentligen är perfekt för den grå sparven. Det har spekulerats kring förändrade levnadsvillkor för gråsparven på Fredriksdal, men inga sådana ”uppenbara” förändringar har kunnat påvisas. Känt är däremot, sedan länge, att gråsparven minskat i både Sverige och övriga Europa och en nyligen gjord undersökning i Danmark visar på en markant tillbakagång. Som en av orsakerna nämns ”hermetiskt tillslutna stall” som gör det svårare för gråsparven att hitta föda, men det finns säkert fler orsaker. Så här skriver man i den danska undersökningen:

”Også i landene omkring Danmark er gråspurven gået tilbage. I Skåne noterer svenske ornitologer stor tilbagegang for gråspurven, formentlig fordi mindre landbrug er blevet omdannet til skovbrug”

Källa: Dansk Ornitologis Forening Thomas Vikström

Det hade varit önskvärt med en grundlig inventering av gråsparvsbeståndet i Sverige, då jag misstänker att den är en art som ”går under radarn” och inte rapporteras i samma utsträckning som många andra arter.

Årets redovisning innehåller betydligt färre bilder än tidigare års och för de som önskar att se bilder på fåglar som setts på Fredriksdal genom åren, hänvisas till boken om ”Fåglar på Fredriksdal” av Gustaf Persson och Johan Thelander, som utkom i maj i år och som kan köpas i entrén på Fredriksdal eller genom att kontakta författarna på nedanstående E-postadresser:

gustafpersson100@live.se
j.thelander@outlook.com

Tabell 1 Häckande fåglar på Fredriksdal 2023

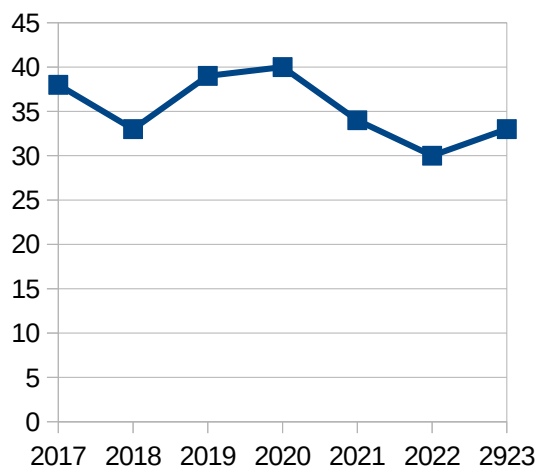
Art	Säkerställd häckning antal par	Sannolik häckning antal par	Möjlig häckning antal par
Ormvråk			1
Rörhöna	1		
Fiskmås	1		
Ringduva	12		
Större hackspett	2		
Sädesärta	1		
Gärdsmyg		3	
Rödhake		3	
Rödstjärt	7		
Koltrast	9		
Björktrast	4		
Taltrast			1
Svarthätta	7		
Trädgårdssångare		2	
Ärtsångare		1	
Törnsångare		1	
Lövsångare		2	
Gransångare		5	
Härmsångare			1
Talgoxe	10		
Blåmes	7		
Stjärtmes			1
Nötväcka	2		
Svartvit flugsnappare		1	
Trädkrypare	1		
Kråka	3		
Skata	2		
Kaja	5		
Stare	2		

Gråsparv	1		
Bofink	3		
Grönfink	1		
Stenknäck		1	
	81	19	4

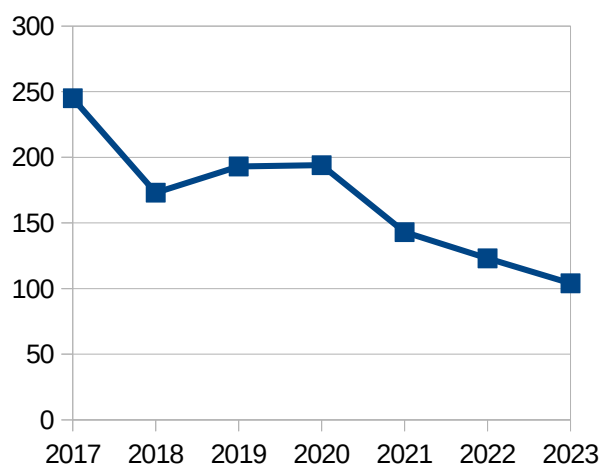
Tabell 2: Antal häckande arter och par 2017 - 23

År	Antal häckande arter	Antal par
2017	38	245
2018	33	173
2019	39	193
2020	40	194
2021	34	143
2022	30	123
2023	33	104

**Diagram 1:
Antal häckande arter**

**Diagram 2:
Antal häckande par**

Rödlistan

I Sverige har vi c:a 250 häckande fågelarter. 2005 var 78 av dem rödlistade (31 %). 2010 förekom 91 arter på rödlistan (36,2%). 2015 hade antalet rödlistade fågelarter ökat till 99 (39,6 %). Den senaste listan, som är från 2020, innehåller inte mindre än 121 arter (48,4 %) En mycket oroande utveckling. (Allt om rödlistade arter finns att läsa på [Artdatabanken.se](https://artdatabanken.se))

”I Rödlistan 2020 har antalet rödlistade fågelarter ökat med 22 sedan 2015. Flera vanliga fågelarter är rödlistade för att de minskar kraftigt. Det finns tack vare fågeltaxeringen bra data för många fågelarter och därför går det att upptäcka en förändring på ett tidigt stadium. Sannolikt skulle fler relativt vanliga arter i andra organismgrupper varit rödlistade om vi hade lika bra miljöövervakningsdata som för fåglarna. För att kunna upptäcka minskning av både vanliga och mindre kända arter är det viktigt att samhället satsar på ytterligare övervakning av trender, exempelvis för insekter som misstänks ha minskat i stora delar av Sverige.” (Källa. Artdatabanken 2020)

Tabell 3 Rödlistade arter som häckade på Fredriksdal våren/sommaren 2023

Fiskmåsar	Nära hotad	Kråka	Nära hotad
Björktrast	Nära hotad	Stare	Sårbar
Ärtsångare	Nära hotad	Grönfink	Starkt hotad
Svartvit flugsnappare	Nära hotad		

ARTLISTA VÅREN/SOMMAREN 2023

(Siffrorna inom parentes avser antalet häckande par på Fredriksdal 2017-22.)

Gräsand (1,0,1,1,1,0) 0 par

Besökte Fredriksdal regelbundet under våren, men inga indikationer på häckning.

Gråhäger

Då och då sågs gråhäger flyga förbi området.

Storskarv

Vid några tillfällen sågs storskarvar passera över området

Röd glada (0,0,0,0,1,0) 0 par

Endast observerad på födosök vid enstaka tillfällen under våren.

Ormvråk (1,0,1,1,0,0) 1 par

Observationer gjordes av arten under våren på ett sätt som gör att den bedöms som möjlig häckare, med bo någonstans i skogsbetesmarken. Av hänsyn har jag inte gjort närmare efterforskningar.

Sparvhök

Sågs vid några tillfällen jaga i området.

Rörhöna (1,1,1,1,1,1) 1 par

Den 28 mars anlände paret rörhöna till Aledammen. I början av juni sågs 2 ungfåglar och 17 juni sågs arten åter ruva – denna gången i ett nytt bo. Vid besök 25 juni sågs bara en unge.

Strandskata (0,0,1,1,1,0) 0 par

Sågs då och då flyga över området. Inga observationer av rastande individer under våren.

Gråtrut

Sågs då och då passera över område och några gånger också födosökande.

Fiskmås (2,1,2,2,3) 1 par

Ett par häckade i anslutning till stadskvarteren.

Skrattmås

Endast en observation gjordes av arten under våren. 1 ex flög förbi 17 juni.

Ringduva (15,14,18,16,17,15) 12 par

I år liksom tidigare år, var ringduva den art som förekom i störst antal på Fredriksdal under våren/sommaren. Här och var sågs ringduvor söka föda och alla som vistades inom området var inte häckande fåglar, men tolv par bedömdes häcka och vid inventerings slut hade flera par påbörjat sin andra häckning.

Skogsduva

En sjungande fågel i området kring aledammen 7 maj och 11 juni, skulle kunna vara en indikation på möjlig häckning, men har inte tagits upp som sådan.

Näktergal

1 ex sjöng i närheten av entrén till Fredriksdal 6 juni

Stadsduva

Enstaka observationer under våren.

Större hackspett (3,2,2,3,2,1) 2 par

Ett par i tallskogen och ett par i området kring aledammen.

Mindre hackspett

Två observationer av arten under inventeringarna - 1 ex 12 maj och 1 ex 2 juni - gjorde att misstankar om möjlig häckning dök upp i mitt huvud, men avfärdades när inte fler observationer gjordes.

Gröngöling (2,1,1,1,0,0) 0 par

1 ex hördes ropa 13 juni, strax utanför entrén (Ricky Wrentner) och sågs senare samma dag födosöka vid fuktängen (Christer Strid) samt 1 ex Engelska parken 19 juni (Ricky). Observationerna gör att förhoppningen om att gröngölingen kanske återvänder till Fredriksdal som häckfågel väcktes till liv.

Tornseglare

Sågs från senare delen av maj födosöka över området, men i mycket mindre omfattning än tidigare år

Ladusvala

Mycket få observationer gjorda på Fredriksdal under våren/sommaren

Sädesärta (5,4,4,3,2,2) 1 par

Endast ett par bedömdes häcka i anslutning till herrgården under våren. Arten har successivt minskat från år på Fredriksdal.

Gärdsmyg (3,3,5,5,5,4) 3 par

Gärdsmygen häckade i år vid alkärret, timmersågen och i södra delen av området. I fjol häckade gärdsmygen även i en av häckarna vid entrén, men inte i år.

Rödhake (4,4,4,7,5,4) 3 par

Häckade i alkärret, ekskogen och i närheten av rosarierna.

Rödstjärt (19,12,11,16,8,10) 7 par

Betydligt färre rödstjärtar noterades på Fredriksdal i år än tidigare år och endast sju par bedömdes häcka.

Koltrast (12,11,15,12,10,10) 9 par

En av de vanligaste arterna på Fredriksdal, som man kan se där året om. I år häckade nio par spridda över området.

Dubbeltrast

Ett ex sjöng i närheten av aledammen 22 maj

Björktrast (20,16,12,11,9,6) 4 par

Någonting håller på att hända med björktrasten i södra Sverige och en klar minskning har noterats på flera håll och så också på Fredriksdal, där det i år endast häckade fyra par.

Taltrast (2,1,2,1,1,0) 1 par

Mycket tyder på att häckning ägde rum i området bakom timmersågen, då arten vid några tillfällen kom med mat i näbben.

Rödvingetrast

Den enda observationen under uppsträcket var 1 ex 28 mars.

Svarthätta (12,10,10,10,7,7) 7 par

Liksom tidigare inventeringsår, var svarthätta den vanligaste sångaren på Fredriksdal. En viss minskning i antal häckande par har dock skett under de senaste åren och i år, liksom de senaste två åren, häckade endast sju par.

Trädgårdssångare (6,4,5,4,1,2) 2 par

Liksom i fjol häckade två par vid aledammen och i ekskogen.

Ärtsångare (2,4,2,1,2,2) 1 par

Ett par häckade i området kring cafeet.

Törnsångare (4,4,2,1,0,1) 1 par

Ett par häckade i risbygden.

Lövsångare (5,3,4,3,2,2) 2 par

Häckade vid aledammen och vid malttorkan.

Gransångare (8,5,7,10,5,5) 5 par

Liksom de senaste två åren häckade fem par.

Grönsångare

Endast en observation under våren den 12 maj då 1 ex sjöng i bokskogen.

Härmsångare (1,0,1,0,0,0) 1 par

Baserad på observationer av sjungande härmsångare 28 maj – 7 juni, bedömdes ett par som möjlig häckare i alkärret.

Kungsfågel

Endast en observation under våren – 1 ex 2 juni.

Brandkronad kungsfågel

Den 1 maj födosökte 2 ex i idegranen mitt emot bokskogen

Svartvit flugsnappare (1,1,1,1,1,1) 1 par

Liksom i fjol häckade med stor sannolikhet den svartvita med ett par i ekskogen.

Grå flugsnappare (1,0,0,1,0,0) 0 par

1 ex vid timmersågen 7 juni, blev vårens enda observation.

Talgoxe (10,8,11,11,9,10) 10 par

Årets 10 par är i paritet med noteringarna från tidigare år.

Blåmes (11,6,9,11,9,11) 7 par

Till skillnad från talgoxen, uppvisade blåmesen en förhållandevis låg årssumma.

Stjärtmes (0,0,0,0,0,0) 1 par

Ibland en, ibland två stjärtmesar sågs vid flera tillfällen på Fredriksdal, vilket kvalificerar den som möjlig häckare i år.

Stjärtmes foto: Johan Thelander

Nötväcka (4,2,3,5,3,3) 2 par

Nötväckan uppträdde förhållandevis fåtaligt på Fredriksdal under våren.

Trädkrypare (2,1,2,1,1,1) 1 par

I år häckade ett "rent" trädkryparpar i tallskogen.

Trädgårdsträdkrypare (0,0,0,0,1,1,) 0 par

Ingen häckning inne på Fredriksdals område i år, däremot häckade ett par i Fredriksdalsskogen, eller som den också kallas - Olympia park.

Korp

1 ex flög förbi området 13 juni

Kråka (3,3,4,3,4,3) 3 par

Tre, eller möjligtvis fyra, häckande kråkpar verkar vara vad ett område av Fredriksdals storlek mäktar med.

Råka (6,4,4,2,0,0) 0 par

Ingen häckning i år heller, men råkan sökte ofta föda i området.

Kaja (7,8,8,8,6,5) 5 par

Häckning i skorstenar i Stads kvarteren och vid Almskogen och Engelska parken.

Skata (3,4,5,5,3,3) 2 par

Endast två bon kunde hittas under våren. Några bon som funnits tidigare år var borta – nedblåsta eller.....?

Stare (7,4,4,4,3,3) 2 par

Den nedåtgående trenden för staren fortsatte i år.

Sommargylling

En sjungande individ vid alkärret 6 juni (Christer S och Johan Thelander) är, mig veterligt, den första observation som gjorts av arten inne på Fredriksdal museer och trädgårdars område.

Gråsparv (35,18,11,11,6,1) 1 par

Gråsparven är den art som står för den mest dramatiska minskning som noterats bland fåglar på Fredriksdal under de år som inventeringar gjorts (2017-23). Från att ha häckat med 35 par 2017, har nu de senaste två åren bara ett par häckat. Och förmodligen är det samma par, eftersom boplatsen var den samma som ifjol – under en takpanna på herrgårdsbyggnaden.

Pilfink (7,2,3,2,1,0) 0 par

Endast enstaka observationer inne på Fredriksdals område, samt några strax utanför.

Bofink (12,7,7,10,9,5) 3 par

Även bofinken häckade med färre par i år än tidigare.

Grönfink (5,4,5,5,3,2) 1 par

Ett par häckade vid alkärret.

Steglits (0, 0, 0, 1, 0, 0) 0 par

Endast en observation under våren av 1 ex.

Domherre

3 ex födosökte 28 mars

Stenknäck (0,0,0,1,1,1,1) 1 par

Stenknäcken är en mästare på att hålla sitt privatliv ”hemligt” och det är därför ytterst sällan man lyckas lokalisera dess bo, men uppträdande hos de fåglar som observerades, indikerar sannolik häckning. För femte året i rad!

Häckande fågelarter och par på på Fredriksdal 1983 och 2017 - 23

Art	1983 Antal par	2017 Antal par	2018 Antal par	2019 Antal par	2020 Antal par	2021 Antal par	2022 Antal par	2023 Antal par
Gräsand	2	1	-	1	1	1	-	-
Röd glada	-	-	-	-	-	1	-	-
Ormvråk	-	1	-	1	1	-	-	1
Rörhöna	2	1	1	1	1	1	1	1
Fiskmåsar	-	2	1	2	2	3	1	1
Strandskata	-	-	-	1	1	1	-	-
Ringduva	2	15	14	18	16	17	15	12
Gök	-	-	-	1	1	-	-	-
Gröngöling	-	2	1	1	1	-	-	-
Större hackspett	1	3	2	2	3	2	1	2
Sånglärka	2	-	-	-	-	-	-	-
Sädesärla	3	5	4	4	3	2	2	1
Järnsparv	1	2	1	3	2	1	-	-
Näktergal	1	-	-	-	-	-	-	-
Rödhake	5	4	4	4	7	5	4	3
Rödstart	2	19	12	11	15	8	10	7
Taltrast	-	2	1	2	1	1	-	1
Björkrast	10	20	16	12	11	9	6	4
Koltrast	10	12	11	15	12	10	10	9
Trädgårdssångare	2	6	4	5	4	1	2	2
Svarthätta	2	12	10	10	10	7	7	7
Ärtsångare	2	2	4	2	1	2	2	1
Törnsångare	1	4	4	2	1	-	1	1
Kärrsångare	2	-	-	1	-	-	-	-
Härmsångare	-	1	-	1	-	-	-	1
Lövsångare	4	5	3	4	3	2	2	2
Grönsångare	1	-	-	-	-	-	-	-
Gransångare	-	8	5	7	10	5	5	5
Gärdsmyg	2	3	3	5	5	5	4	3
Grå flugsnappare	-	1	-	-	1	-	-	-
Svartvit flugsnappare	2	1	1	1	1	1	1	1
Talgoxe	14	10	8	11	11	9	10	10
Blåmes	1	11	6	9	11	9	11	7

Stjärtmes	-	-	-	-	-	-	-	1
Nötväcka	1	4	2	3	5	3	3	2
Trädskrypare	2	2	1	2	1	-	1	1
Trädgårdsträdskrypare	-	-	-	-	-	1	1	-
Skata	2	3	4	5	5	3	3	2
Kaja	1	7	8	8	8	6	5	5
Råka	10	6	4	4	2	-	-	-
Kråka	2	3	3	4	3	4	3	3
Stare	2	7	4	4	4	3	3	2
Gråsparv	10	35	18	11	11	6	1	1
Pilfink	25	7	2	3	2	1	-	-
Bofink	5	12	7	7	10	9	5	3
Hämpling	1	1	-	-	-	-	-	-
Grönfink	2	5	4	5	5	3	2	1
Steglits	-	-	-	-	1	-	-	-
Stenknäck	1	-	-	-	1	1	1	1
Totalt häckande arter	36	38	33	39	40	34	30	33
Totalt antal par	138	245	173	193	194	143	123	104

Källor

BirdLife och Svensk fågeltaxering 2022 "Sveriges fåglar"

Persson G 2022 "Fåglar på Fredriksdal"

Persson G 2021 "Fåglar på Fredriksdal"

Persson, G 2020 "Fåglar på Fredriksdal"

Persson, G & Lindberg, J 2019 "Fåglar på Fredriksdal"

Persson, G 2018 "Fåglar på Fredriksdal"

Persson, G 2017 "Fåglar på Fredriksdal"

E-post: gustafpersson100@live.se